

Toezicht en transparantie

Een Code voor Accountantsorganisaties
met een OOB-vergunning

2012

Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants



NBA Plan van Aanpak
Accountancy





01 | Inleiding

1.1 Aanleiding en Plan van Aanpak

In juni 2010 is in de UK de zogenaamde Audit Firm Governance Code (UK Code) ingevoerd. Deze code is ondertekend door de grote en middelgrote accountantsorganisaties die beursgenoteerde ondernemingen controleren. De UK Code schrijft onder andere de aanstelling van non-executives in een orgaan voor 'Public interest matters' voor en kent diverse verplichtingen ten aanzien van rapportages. De introductie van de UK Code was aanleiding voor de Nederlandse beroepsorganisaties om zich te bezinnen op een eventuele Nederlandse versie. Hiertoe werd een werkgroep gevormd met vertegenwoordigers uit het zogenaamde Overlegplatform Openbare Accountantskantoren (OPAK). In het najaar van 2010 brachten rapportages van de AFM en de parlementaire commissie De Wit, alsmede de publicatie van het Green Paper van eurocommissaris Barnier, de discussie in een stroomversnelling. De Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) lanceerde een Plan van Aanpak waarin verbetering van toezicht en transparantie via een Code voor Accountantsorganisaties (hierna Code) één van de vier speerpunten vormde.

Het Plan van Aanpak vermeldde daarbij expliciet de volgende maatregelen:

- Aanstelling onafhankelijke derden in een toezichthoudende rol binnen de accountantsorganisatie. Zij houden toezicht op o.a. beloningsbeleid, kwaliteitsbeleid en ethische kwesties.
- Verplichte meer uitgebreide en inhoudelijke verantwoording via het transparantieverlag, bijvoorbeeld door verplichte vermelding van conclusies uit interne

en externe reviews alsmede de genomen maatregelen, vermelding van het percentage extern accountants dat een onvoldoende beoordeling heeft op kwaliteit alsmede de tegen hen genomen maatregelen.

In het najaar 2011 heeft een openbare consultatie plaats gevonden van de Code voor Accountantsorganisaties. Dit proces heeft geleid tot diverse verbeteringen in de tekst van de definitieve Code die in dit document wordt weer gegeven.

1.2 Werkgroep

De eerder vermelde werkgroep bestond uit de volgende leden:

Prof. dr. Auke de Bos RA, partner Ernst & Young; **Jan Buné RA**, partner Deloitte; **Jos van Huut RA**, partner en bestuursvoorzitter van Mazars en **Prof. dr. mr. Frans van der Wel RA**, voormalig partner en bestuurslid KPMG.

De werkgroep is vanuit de NBA ondersteund door **drs. Berry Wammes**, directeur NBA, en **Johan Scheffe RA RO CIA**, vaktechnisch medewerker. De werkgroep heeft gestreefd naar een Code die aansluit op de Nederlandse wet- en regelgeving. Tegelijkertijd heeft de werkgroep de UK Code als referentie niet uit het oog verloren, dit met het oog op de gewenste internationale harmonisering.

02 | Toelichting op de code

2.1 Doel en uitgangspunten

Uitgangspunt voor het opstellen van de Code vormt de borging van het publieke belang binnen de accountantsorganisatie.

Met publiek belang wordt bedoeld op: het vertrouwen van het maatschappelijk verkeer in de betrouwbaarheid van verklaringen¹ bij verantwoordingen.

Onafhankelijkheid, kwaliteit en een integere bedrijfsvoering zijn de belangrijkste instrumenten waarmee accountantsorganisaties het publieke belang dienen te waarborgen. Deze instrumenten zijn al op veel plaatsen gereguleerd, onder andere in het Burgerlijk Wetboek, de Wet op de Registeraccountants en de Wet op Accountants Administratieconsulenten, de Wet Toezicht Accountantsorganisaties, de verordeningen en nadere voorschriften van de beroepsorganisaties en de Nederlandse corporate governance code.

Ondanks dit omvangrijke stelsel van wet- en regelgeving constateert de werkgroep dat de borging van het publieke belang voor verbetering vatbaar is, met name waar het gaat om het interne toezicht en de verantwoording door de accountantsorganisatie.

De Code beoogt deze lacunes op te vullen. Het versterken van het intern toezicht en het verstrekken van een meer transparante verantwoording vormen dan ook belangrijke onderdelen van de Code. Aandeelhouders, audit commit-

tees, toezichthouders en andere belanghebbenden kunnen zich op basis hiervan een grondiger oordeel vormen over de besturing van deze accountantsorganisaties, alsmede over de wijze waarop het publieke belang is geborgd. Beter inzicht zal moeten bijdragen aan de versterking van het vertrouwen in de accountantsfunctie.

Tevens beoogt de Code, door het verschaffen van een samenhangend normenkader, een benchmark te verschaffen voor goed bestuur ('good governance') van accountantsorganisaties met een OOB-vergunning. Deze groep van accountantsorganisaties is gekozen omdat de financiële sector en beursgenoteerde ondernemingen zowel collectief als individueel een grote impact hebben.

2.2 Opzet

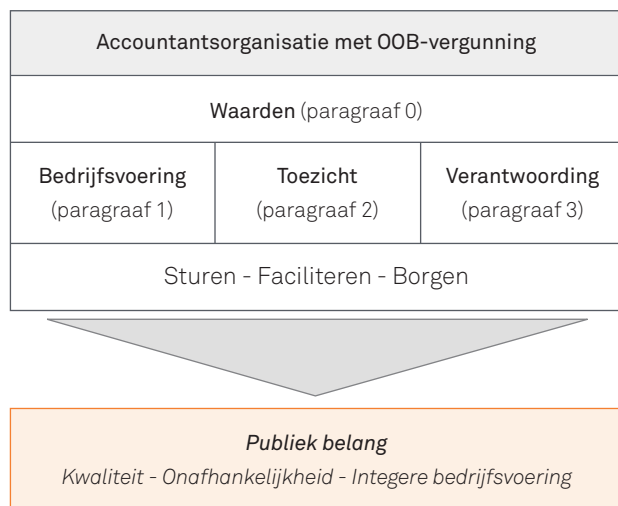
De Code bevat een aantal principes die zijn uitgewerkt in bepalingen (vergelijkbaar met de systematiek van de Nederlandse corporate governance code).

In de Code worden drie governance principes beschreven, die bepalend zijn voor de borging van het publieke belang:

1. Het principe van **bedrijfsvoering**
2. Het principe van **toezicht**
3. Het principe van **verantwoording**

¹ Het gaat hier niet alleen om de controleverklaring bij de jaarrekening, maar om alle verklaringen en rapportages die voortvloeien uit door de accountantsorganisatie verrichte assurancewerkzaamheden.





2.3 Status van de Code

De Code bevat principle based regels waarvan de invoering niet vrijblijvend is. Er zal te allen tijde aan de principes en bepalingen van deze Code moeten worden voldaan. In tegenstelling tot de Nederlandse corporate governance code is er geen sprake van een 'comply or explain benadering' omdat de principes van algemene gelding zijn en deze voldoende ruimte bieden tot uitwerking naar de aard en maat van de accountantsorganisatie. Voor de duidelijkheid wordt opgemerkt dat niet is beoogd om met de Code af te wijken van de beroepsregels. Bij een verschil in uitleg tussen de beroepsregels en de principes en bepalingen van de Code gaan de beroepsregels voor.

De implementatie van de Code vindt plaats door middel van een convenant welke door accountantsorganisaties met een OOB vergunning wordt ondertekend. De monitoring van de naleving van de principes in de Code wordt belegd bij een door de NBA in te stellen commissie van onafhankelijke deskundigen.

De Code is met name ook uitkomstgericht. Dit betekent dat accountantsorganisaties de ruimte hebben om hun eigen organisatie en kwaliteitsbeheersing systeem in te richten zolang deze maar aan de principes en bepalingen van de Code en de regelgeving voldoet. Dit is des te meer van belang gezien het feit dat accountantsorganisaties in de meeste gevallen onderdeel zijn van steeds meer geïntegreerde internationale structuren. Het kan niet de bedoeling zijn dat een Nederlandse Code een dwingende werking heeft op een gekozen internationale structuur; anderzijds zal die internationale structuur de vereiste 'uitkomsten' wel moeten faciliteren.

2.4 Begrippen

Accountantsorganisatie: accountantsorganisatie die ingevolge artikel 6, lid 2 van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta) een vergunning heeft om een wettelijke controle te verrichten.

Bestuur: natuurlijke personen die formeel de positie van bestuurder van de accountantsorganisatie bekleden.

Onafhankelijk derde: natuurlijke persoon die niet verbonden is aan de accountantsorganisatie of het netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort, niet zijnde een partner die korter dan twee jaar is uitgetreden of resterende financiële belangen in (het netwerk van) de accountantsorganisatie heeft.

Netwerk: samenwerkingsverband als bedoeld in artikel 1 eerste lid onder j van de Wta.

Transparantieverlag: verslag zoals bedoeld in artikel 19 lid 3 van de Wta juncto artikel 30 van het Besluit toezicht accountantsorganisaties (Bta).

03 | Code voor Accountantsorganisaties

0. Waarden

De accountantsorganisatie draagt zorg voor het publieke belang van de accountantsverklaringen en andere uitingen door een kwalitatief hoogwaardige en onafhankelijke assurance dienstverlening, ondersteund door een solide bestuurlijke inrichting en een integere bedrijfsvoering. Bij de afweging van de diverse belangen dient het publieke belang van de uitingen van de accountant te allen tijde voorop te staan. Dit belang weegt zwaarder dan het commerciële belang van de accountantsorganisatie en het netwerk. Dit betekent dat ook de advieswerkzaamheden binnen het netwerk bij de overwegingen in aanmerking worden genomen.

Het bestuur ondersteunt actief de vijf fundamentele beginselen van de individuele accountant - integriteit, objectiviteit, deskundigheid en zorgvuldigheid, geheimhouding en professioneel gedrag - en stimuleert - met inachtneming van deze beginselen - een cultuur van openheid en dialoog.

0.1 Voorbeeldfunctie ('tone at the top')

Het bestuur draagt actief de fundamentele beginselen uit de Verordening Gedragscode uit, zowel intern als extern, en vervult daarmee een voorbeeldfunctie. Het bestuur zet zich in voor naleving van de fundamentele beginselen op alle niveaus in de organisatie en ziet daarop toe.

0.2 Interne gedragscode

De accountantsorganisatie stelt een interne gedragscode op waarin de waarden en principes van de Code Accountantsorganisaties worden beschreven en geconcretiseerd. De gedragscode wordt op de website geplaatst. Het bestuur verbindt zich tot het doen naleven, handhaving en periodieke evaluatie van deze gedragscode en legt hierover jaarlijks verantwoording af in het transparantieverslag.

0.3 Verantwoording bestuurlijke inrichting

De accountantsorganisatie publiceert op de website de wijze waarop de bestuurlijke inrichting functioneert en hoe is voldaan aan de principes in deze Code. Tevens worden de namen en functies van de leden van het bestuur en de toezichhoudende organen opgenomen, alsmede de wijze van benoeming, de benoemingsperiode en overige relevante persoonsgegevens.

1. Principe van bedrijfsvoering

Het bestuur is verantwoordelijk voor de integere bedrijfsvoering van de accountantsorganisatie. Het bestuur bevordert een goede praktijkbeoefening en ziet daarbij actief toe op de naleving van wet- en regelgeving. Om de risico's te beperken onderhoudt het bestuur een systeem van interne beheersing. Tevens is er een HR-beleid, inclusief beloningsbeleid, ter ondersteuning van de kwaliteit en onafhankelijkheid van de dienstverlening, de integere bedrijfsvoering en de daarbij behorende kernwaarden.

1.1 Herkenbaar publiek belang

Het bestuur draagt er zorg voor dat het publieke belang van de accountantsverklaringen is verankerd in de bestuurlijke afwegingen en besluitvorming.

1.2 Benoeming, beoordeling en beloning van bestuurders

De capaciteit om invulling te geven aan het publieke belang is van overwegend belang bij benoeming, beoordeling en beloning van bestuurders. Bij de beloning dient kwaliteit voorop te staan. Het beleid dat ten grondslag ligt aan de beloningen van de bestuurders wordt gepubliceerd op de website.

1.3 Kwaliteitsbeheersing

Het bestuur voert een kwaliteitsbeleid dat voldoet aan de van toepassing zijnde wettelijke eisen en de nationale en internationale standaarden op het gebied van audit, kwaliteitsbeheersing, ethiek en onafhankelijkheid. Het bestuur beoordeelt jaarlijks of de accountantscontroles kwalitatief voldoen, met de vereiste professionele scepsis worden uitgevoerd, en adequaat zijn vastgelegd. Het bestuur onderneemt actie ten aanzien van gebieden waarover regelgevers of toezichthouders hun zorg hebben geuit in rapportages of uitingen gericht aan de desbetreffende accountantsorganisatie of accountantsorganisaties in het algemeen.

1.4 Human resources beleid

Het bestuur draagt zorg voor een HR-beleid waaronder het beleid voor partners, inclusief de toekenning van vaste en variabele beloningen, dat de fundamentele beginselen en de daarop gebaseerde integere bedrijfsvoering ondersteunt. Het bestuur legt jaarlijks in het transparantieverlag verantwoording af over de uitvoering van het HR-beleid, inclusief het belonings- en sanctie- beleid en de uitkomsten en opvolging van de onderzoeken naar medewerkerstevredenheid omdat de mate waarin medewerkers tevreden zijn een belangrijke invloed kan hebben op de kwaliteit van de opdracht uitvoering.

1.5 Risicomanagement

Het bestuur draagt zorg voor een systeem van risicobeheersing, alsmede voor periodieke evaluatie en aanpassing daarvan en is verantwoordelijk voor een doeltreffende implementatie van risicomanagement. Het bestuur verantwoordt in het transparantieverlag de belangrijkste risico's gerelateerd aan de strategie van de accountantsorganisatie, de opzet en werking van het risicobeheersingssysteem, inclusief onder meer de uitkomsten van toetsingen en het verankeren van het publieke belang in de besluitvorming.

1.6 Klachten

Het bestuur draagt zorg voor een adequate uitvoering van een klokkenluidersregeling en een klachtenprocedure. Deze regelingen worden tevens via de website gepubliceerd. Jaarlijks wordt verantwoording afgelegd over de werking van de klokkenluidersregeling en de klachtenprocedure via het transparantieverlag.

2. Principe van toezicht

Binnen (het netwerk van) de accountantsorganisatie functioneert een commissie 'publiek belang', die onderdeel uit maakt van een nationale of internationale toezichthoudende structuur, die toeziet op de wijze waarop de accountantsorganisatie het publieke belang van de accountantsverklaringen waarborgt. Deze commissie bestaat uit meerdere personen waarvan de meerderheid onafhankelijke derden zijn.

2.1 Toezichthoudend orgaan

De eigenaren of partners van de accountantsorganisatie dragen zorg voor deskundig toezicht op het bestuur van de accountantsorganisatie. Hiertoe wordt een toezichthoudend orgaan gecreëerd, dat gepositioneerd kan zijn binnen een nationale of internationale toezichthoudende structuur.

2.2 Publiek belang

Naast of binnen het toezichthoudend orgaan wordt een commissie 'publiek belang' gevormd. Deze commissie bestaat uit leden die specifiek toezien op de waarborging van het publieke belang van de accountantsverklaring. Deze leden worden vanuit hun toezichthoudende rol betrokken bij de beoordeling van de bestuurlijke besluitvorming, het kwaliteitsbeheersingssysteem, het beloningsbeleid, het risicomanagement, de procedure voor het afhandelen van meldingen, interne- en externe kwaliteitstoetsingen, externe rapportages, de dialoog met belanghebbenden en (potentiële) reputatierisico's.

2.3 Taken en bevoegdheden

De wijze van benoeming alsmede de specifieke taken en bevoegdheden van de commissie 'publiek belang' worden vastgelegd in een charter, waarin in ieder geval het recht op informatie en de behandeling van meningsverschillen met het bestuur en/of het toezichthoudend orgaan worden geformuleerd. Indien een of meerdere onafhankelijke leden van de commissie 'publiek belang' als gevolg van een onoplosbaar meningsverschil met het bestuur of het toezichthoudend orgaan besluit(en) om op te stappen dan wordt dit besluit gepubliceerd door de accountantsorganisatie. Deze charter wordt gepubliceerd op de website.

2.4 Beoordelen en belonen

De commissie 'publiek belang' ziet toe op de inhoud en navolging van het beloningsbeleid voor de externe accountants, de partners en de bestuurders van de accountantsorganisatie.

2.5 Verslag van bevindingen

De commissie 'publiek belang' brengt jaarlijks schriftelijk verslag uit aan het toezichthoudend orgaan. Daarin legt zij verantwoording af over de wijze waarop zij haar toezichthoudende rol heeft ingevuld en doet zij verslag van haar bevindingen over de stand van zaken met betrekking tot de waarborging van het publieke belang binnen de accountantsorganisatie.

3. Principe van communicatie en verantwoording

Het bestuur zorgt voor een adequate informatievoorziening aan de leden van het toezichthoudende orgaan respectievelijk de commissie 'publiek belang', tijdig en zodanig van kwaliteit dat zij hun taak naar behoren kunnen uitoefenen. Het bestuur draagt zorg voor een open en actieve communicatie en bevordert consultaties en uitwisseling van kennis, informatie en opinies. Het bestuur legt transparant verantwoording af aan interne en externe belanghebbenden om een optimale oordeelsvorming mogelijk te maken.

3.1 Gecontroleerde jaarrekening, jaarverslag en verslag onafhankelijk toezicht

De accountantsorganisatie publiceert een door een externe accountant gecontroleerde jaarrekening en een jaarverslag. De jaarverslaggeving bevat tevens een verslag van het toezichthoudend orgaan. De verslaggeving kan ook afkomstig zijn van het netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort.

3.2 Transparantieverlag

De accountantsorganisatie beschrijft op de website en indien van toepassing in het transparantieverlag op welke wijze de in de Code genoemde waarden (onderdeel 0) en principes (onderdelen 1,2 en 3) worden toegepast en de bijbehorende bepalingen worden nageleefd. Tevens bevat het transparantieverlag de uitkomsten van interne reviews en reviews door toezichthouders op het accountantsberoep inclusief de getroffen maatregelen en vermelding van het aantal ontvangen meldingen en klachten.

3.3 Vermelding van bevindingen

In de jaarverslaggeving of het transparantieverlag zal tevens melding worden gemaakt van de belangrijkste bevindingen van de commissie 'publiek belang' over de stand van zaken met betrekking tot de waarborging van het publieke belang binnen de accountantsorganisatie, als vermeld in haar jaarlijks schriftelijk verslag aan het toezichthoudend orgaan.

3.4 Dialoog met belanghebbenden

De accountantsorganisatie voert een reguliere dialoog met haar interne en externe belanghebbenden, waaronder in ieder geval de aandeelhouders van haar beursgenoteerde controle cliënten, en legt verantwoording af over deze dialoog via het transparantieverlag. Specifiek wordt de betrokkenheid van de leden van de commissie 'publiek belang' bij deze dialoog beschreven.

Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants



NBA

Antonio Vivaldistraat 2 - 8
1083 HP Amsterdam
Postbus 7984
1008 AD Amsterdam

T 020 3010301
F 020 3010302
E nba@nba.nl
I www.nba.nl